

REVISORS RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

Leirfjord kommune

2024

OPPSUMMERING

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering danner grunnlag for kontrollutvalgets arbeid med *plan for forvaltningsrevisjon* og *plan for eierskapskontroll*. Revisors vurderinger er kategorisert i fargene rød, gul og grønn, hvor rød er områder som revisor vurderer å ha høy risiko og vesentlighet. I denne rapporten er bare rød og gule områder presentert.

Tabellen under oppsummerer revisors risikovurderinger for Leirfjord kommune.

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Arbeidsgiverpolitikk	Bærekraft
Informasjonssikkerhet	Helse, miljø og sikkerhet
Ros og beredskap	Merverdiavgifts behandling
Internkontroll	Selvkost
Økonomisk bærekraft	Offentlige anskaffelser
Budsjettering og tertialrapportering	Saksbehandling
Barn med særlige behov	Ivaretagelse av flyktninger
Barnehagemyndighet og tilsyn	Vedlikeholdsetterslep
Taushetsplikt og personvern	Brann
Utenforskap	Næring, skog- og landbruk
Tildeling av tjenester	Leirfjord Bredbånd AS
Demensomsorg	Helgeland Kraft AS
Bruk av tvang	Lysam AS
Klima og miljø	

1 INNLEDNING

Kontrollutvalget i kommunen skal utarbeide en *plan for forvaltningsrevisjon* (kommunelovens § 23-3 andre ledd) og en *plan for eierskapskontroll* (kommunelovens § 23-4 andre ledd). Revisors risiko- og vesentlighetsanalyse er et innspill til kontrollutvalgets arbeid med disse planene. Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er en invitasjon til en dialog om risikoområder i kommunen og bør suppleres med vurderinger fra kommuneorganisasjonen og kontrollutvalget selv. Vurderingen av risiko er basert på sannsynlighet for at noe inntreffer og mulig konsekvens, og disse er påpekt kort i teksten. Det er lagt vekt på å framstille risikovurderingene på en enkel måte, og risikoer som revisor har funnet uvesentlig er ikke tatt med. Denne risiko- og vesentlighetsvurderingen er sett fra revisors perspektiv og andre kan ha andre vurderinger basert på sin kunnskap om kommunen.

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er basert på erfaringer fra revisjonsarbeidet i kommunen, data fra eksterne kilder og årlige kontaktmøter med kommunen.

Denne rapporten er delt inn i seks områder. Disse er:

- Kommuneorganisasjon
- Økonomi
- Oppvekst
- Velferd, helse og omsorg
- Teknisk
- Eierskap

Området eierskap handler om kommunens eierstyring generelt og eierstyring av ulike selskaper. Forvaltningsrevisjon i selskaper omtales innenfor de områdene hvor de naturlig hører hjemme. Vertskommunesamarbeid og kommunalt oppgavefelleskap beskrives under kommuneorganisasjon, mens tjenestene som leveres omtales innenfor de enkelte områdene.

2 KOMMUNEORGANISASJONEN

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Arbeidsgiverpolitikk og ledelse	Bærekraft
Informasjonssikkerhet	Helse, miljø og sikkerhet
Ros og beredskap	
Internkontroll	

2.1 Arbeidsgiverpolitikk og ledelse

Generelt er det en kamp om arbeidskrafta og kommunen kan oppleve utfordringer med å rekruttere nok og rett kompetanse. Når kommunen ikke klarer å løse rekrutteringsproblemene settes det i verk tiltak som fører til høyere kostnader og mindre stabilitet i bemanningen, eksempelvis bruk av vikarbyråer. En konsekvens av rekrutteringsutfordringene er at kommunen ikke klarer å rekruttere kompetanse som kommunen er pålagt å ha, og mangler kompetanse og kapasitet til å få utført nødvendige tjenester. Turnover og vakanse i viktige stillinger skjer med jevne mellomrom og kan gi konsekvenser i form av manglende kontinuitet og at taus kunnskap i organisasjonen forsvinner.

Revisor registrerer at Leirfjord kommunen har utfordringer med grunnbemanning på sykehjem, noe som gjør at de ikke har tilstrekkelig personell for å dekke de oppgavene som kreves, spesielt i helgene. Dette gjør at kommunen er avhengig av innleie av vikarer og bruk av overtid, noe som kan påvirke kvaliteten på driftsplanlegging, som igjen kan føre til ineffektivitet og redusert evne til å håndtere varierende behov i helse og omsorgstjenestene.

2.2 Informasjonssikkerhet

Sannsynligheten for ondsinnede handlinger mot IKT-systemer er økende i samfunnet. Kommunene er komplekse organisasjoner som er avhengig av IKT på de fleste områder. Hvis IKT-systemet rammes av en hendelse som setter det ut av funksjon, er konsekvensen at kommunens virksomhet blir skadelidende på ulike måter. Økende grad av digitalisering gir effektive løsninger, men det er sannsynlig at bevisstheten omkring IKT-sikkerhet ikke er til stede i hele organisasjonen, med eksempelvis den konsekvens at brukere trykker på en lenke som gir uvedkommende tilganger. IKT-sikkerhet er relatert til personvernforordningen og håndtering av personopplysninger, eksempelvis med den konsekvens at personopplysninger kommer på avveie.

Revisor er informert om at Leirfjord kommune mottar IKT tjenester gjennom HALD- IKT som er lokalisert i Alstahaug kommune, hvor en del av opplæringen i systemer er spillbasert.

Risikoen her er knyttet til at det er avstand til support og implementering. Samtidig som det kan være risiko relatert til sikkerhet.

2.3 ROS og beredskap

Formålet med sivilbeskyttelsesloven er å beskytte liv, helse, miljø, materielle verdier og kritisk infrastruktur. Sivilbeskyttelsesloven § 14 krever at kommunen skal utarbeide en helhetlig ROS (risiko- og sårbarhetsanalyse) og § 15 sier at det skal utarbeides en beredskapsplan basert på ROS. Kommunen står overfor ulike potensielle utfordringer og hendelser, som det bør tas høyde for i ROS. Det er et krav at beredskapsplanen skal være oppdatert og revideres minimum en gang per år, samt at kommunen skal sørge for at planen jevnlig blir øvet. Loven stiller også krav til beredskapsplanens innhold, blant annet kriseledelse og varslingslister. Ulike utfordringer og hendelser vil også oppstå i framtida. ROS og beredskapsarbeidet er et tiltak for å redusere mulige konsekvenser av hendelser.

Revisor finner ikke at kommunen har en overordnet beredskapsplan eller ROS, noe som øker risikoen for at kommunen ikke er forberedt ved eventuelle kriser eller store og alvorlige hendelser. Videre uttrykker kommunen selv at de mangler kompetanse på utarbeidelse av ROS.

2.4 Internkontroll – system og implementering

Formålet med kravet om internkontroll i kommuneloven § 25 -1 er å forebygge og hindre regelverksbrudd, og sikre at regelverksbrudd blir oppdaget og korrigert. Dette krever at kommunedirektøren har et system for internkontroll, som sikrer at eksempelvis oppvekstsektoren rapporterer om de faktiske forhold i sektoren og jevnlig evaluerer og korrigerer egen praksis.

Revisor erfarer at kommunen nylig har ansatt ny kommunedirektør, en prosess som sammenfalt med en periode med ledervakum i kommunen. Noe som ifølge kommunedirektør førte til at det ikke ble stilt konkrete krav og forventninger om måloppnåelse i sektorene. Kommunen er også en del av HALD samarbeidet, hvor flere kommuner samarbeider om ulike tjenester. Dette stiller særskilte krav til kommunedirektørens internkontroll, eksempelvis rapporteringsrutiner, styringssignaler og informasjonsflyt. Revisor er kjent med at kommunen har gått til anskaffelse, men ikke implementert et internkontrollsystem. Samlet sett øker dette sannsynligheten for mulige alvorlige konsekvenser for både tjenestemottaker og kommunen. Bevissthet og kultur rundt avvik og oppfølging av avvik, som grunnlag for læring og forbedring, er sentralt i et internkontrollsystem.

2.5 Bærekraft

FNs bærekraftsmål angir viktige mål for felles retning i samfunnsutviklingen, globalt, nasjonalt og lokalt. Bærekraftsmålene berører alle deler av en kommunes virksomhet. Manglende lokalt arbeid for bærekraftsmålene kan medføre feil tiltak og feil utvikling på mange kommunale virksomhetsområder med hensyn til en bærekraftig utvikling. Konsekvensene kan eksempelvis være økende fattigdom, mangel på rent vann, ødeleggelser av hav og landressurser, større ulikheter, fallende sysselsetting og fallende økonomisk vekst. Systematisk arbeid med bærekraftsmålene kan føre til en positiv utvikling på de samme områdene.

Revisor registrerer at FNs bærekraftsmål er beskrevet i kommuneplanens samfunnsdel, men merker seg kommunedirektør forteller at de er for lite spisset for de neste fire årene. Dette medfører en risiko for at kommunen ikke innfrir bærekraftsmålene, og videre at de ikke blir tilstrekkelig implementert i kommunedelplaner.

Kommuner er viktig for å realisere bærekraftsmålene (Meld. St 40, 2020-2021). Regjeringen forventer at fylkeskommuner og kommuner legger FNs bærekraftsmål til grunn for samfunns- og arealplanleggingen. Miljø ble tidlig satt på dagsorden og er en forløper til bærekraftsmålene. *Stopp klimaendringene* er det trettende bærekraftsmålet. Den enkelte kommune har fram til nå i varierende grad vært opptatt av klima og miljø.

2.6 Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Sykefravær er en risiko i kommunen. Sykefraværet har en kostnad, og den konsekvens at tjenestene ikke blir bemannet med riktig og tilstrekkelig kompetanse. Sykefraværet kan påvirke kontinuitet, effektivitet og være en belastning for brukere og kollegaer. Det kan medføre at det ikke er nok personell i skolen til å gi spesialundervisning, at saksbehandling blir forsinket og at andre ansatte må jobbe overtid med den belastningen det kan medføre. Helse, miljø og sikkerhet er også et tema knyttet til vold i både oppvekst- og helsesektoren.

Revisor registrerer at skolene i kommunen ikke oppfyller kravene for miljørettet helsevern. Dette betyr at de fysiske forholdene i skolene, som kan omfatte alt fra bygningsstruktur, luftkvalitet, sanitære forhold til leke og aktivitetsområder, ikke er i tråd med standardene og lovkravene som er satt for å sikre et sunt og trygt miljø for barna. Kommunen opplyser selv at det har vært forsinkelser når det kommer til utbedring av disse forholdene.

3 ØKONOMI

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Økonomisk bærekraft	Merverdiavgifts behandling
Budsjettering og tertialrapportering	Selvkost
	Offentlige anskaffelser

3.1 Økonomisk bærekraft

En bærekraftig økonomi innebærer at kommunen må ha evne til å holde stabil tjenesteproduksjon over tid. Denne evnen kan måles gjennom størrelsen på kommunens netto driftsresultat, lånegjeld og disposisjonsfond. Driftsresultatet viser om kommunen klarer å frigjøre driftsmidler til investeringsformål, og dermed om det er mulig å fornye bygninger og anlegg uten at lånegjelden øker mer enn inntektene. I motsatt fall må en økende andel av inntektene brukes til å betjene gjelden i stedet for å gå til tjenesteyting. Konsekvensene blir dermed selvforsterkende, og før eller siden må kommunen kutte på bevilgninger til tjenesteproduksjon. Samtidig øker risikoen for at rentesjokk kan få store økonomiske konsekvenser.

Kommunene er pålagt å fastsette finansielle måltall å styre etter. Risikoen for å komme i et økonomisk uføre kan reduseres ved å fastsette tydelige og konkrete regler for hvordan kommunedirektør og kommunestyre skal forholde seg til de vedtatte måltallene når økonomiplanen skal behandles.

Revisor erfarer at Leirfjord kommunen har hatt begrensede økonomiske ressurser og samtidig en høy investeringstakt noe som kan ha påvirket tjenestens evne til å opprettholde effektiv drift samtidig som kommunen skal håndtere store og komplekse prosjekter. Dette kan føre til en overbelastning av ressurser, både menneskelige og økonomiske, og videre påvirke kvaliteten av prosjektgjennomføring og vedlikehold av eksisterende infrastruktur. Revisor er kjent med at noen prosjekt, som eksempelvis vedlikehold og utbedring av kommunale bygg er satt på vent.

3.2 Budsjettering og tertialrapportering

Det kan være risiko forbundet med budsjettering og tertialrapportering. Det er konkrete krav til hvordan budsjettet skal utarbeides, men det gjøres også subjektive vurderinger om måltall og budsjettpremisser, og oppfølgingen av disse som kunne vært bedre omtalt. Det er en sannsynlighet for at måltall og budsjettpremisser er uklare med den konsekvensen at de er vanskelig å styre etter. Presentasjonen av tertialrapportene som styringsverktøy har et forbedringspotensial.

Revisor registrer at når kommunen gikk over til økonomisystemet Framsikt ble det oppdaget store underrapporteringer i budsjettet, noe som resulterte i en betydelig ubalanse mellom driftsutgifter og frie inntekter. Videre kan kommuner som bruker Framsikt¹ ha en risiko for at papirversjon eller PDF-versjon av dokumentet ikke samsvarer med publisert versjon i Framsikt.

3.3 Merverdiavgiftsbehandling

Regelverket om merverdiavgiftskompensasjoner, ordinær merverdiavgift og fradragsrett er komplisert. Det er sannsynlig at feil kan oppstå, og konsekvensen er at da vil det komme krav om tilbakebetaling fra Skatteetaten, og det kan ilegges bot på 40 prosent av feilen. Potensielt kan dette utgjøre store beløp som har betydning for kommuneøkonomien.

3.4 Selvkost

Flere saksområder i kommunen har gebyrbelagte tjenester hvor gebyret skal være til selvkost. Regelverket er komplisert, og det er sannsynlig at det kan oppstå feilføringer mellom selvkostområder og andre områder i kommunen. Det er også en sannsynlighet for feil i beregningen av kapitalkostnader. Konsekvensene av feil i selvkostberegningene er at enten kommunen eller innbyggerne må betale for den andre, eller at dagens abonnenter betaler for fremtiden abonnenter eller motsatt. På flere områder øker gebyrene som følge av økt selvkost fordi eksempelvis vedlikeholdet av vannledninger ikke er fulgt opp.

3.5 Offentlige anskaffelser

Regelverket omkring offentlige anskaffelser er komplisert, og det er sannsynlig at det oppstår feil. Klagenemnda for offentlige anskaffelser kan bøtelegge når det gjøres feil. Feil tildelinger kan også føre til dyre rettssaker, negativ omtale og prosjekter som må utsettes fordi det må gjennomføres ny konkurranse. Feil i offentlige anskaffelser har også konsekvenser for tilbydere som ikke får oppdrag fordi at regelverket ikke følges.

---

¹ Framsikt er en skybasert løsning for helhetlig virksomhetsstyring.

4 OPPVEKST

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Barn med særlige behov	Saksbehandling
Barnehagemyndighet og tilsyn	
Taushetsplikt og personvern	

4.1 Barn med særlige behov

Barn med særlige behov skiller seg fra den ordinære elevmassen ved at de ikke får tilstrekkelig utbytte av den ordinære opplæringen. Det er en sannsynlighet for at barn med særlige behov ikke fanges opp tidlig og får den oppfølgingen de trenger. Manglende oppfølging kan gi konsekvenser for det enkelt barn sin videre utvikling og muligheter videre i livet. Kommunen kan også bli stilt til ansvar for ikke å ha gitt tilstrekkelig opplæring.

Revisor erfarer at kommunen opplever en signifikant økning av elever med behov for spesialundervisning. Dette stiller høyere krav til skolens ressurser og kompetanse, og gjør det nødvendig med et økt fokus på inkluderende pedagogikk og tilpasset opplæring. Dette medfører også økte kostnader for kommunen da tilrettelegging er mer kostbart pr. elev enn ordinær undervisning og vil legge ytterligere press på det kommunale budsjettet.

Videre uttrykker Leirfjord kommunen selv et behov for kompetanseutvikling blant ansatte i oppvekstsektoren. Dette inkluderer utvikling av pedagogisk praksis og metoder for å bedre kunne møte barn og unges behov.

4.2 Barnehagemyndighet og tilsyn

Barnehageloven § 11 krever likebehandling mellom private og kommunale barnehager og stiller krav om å organisere oppgavene kommunen har som barnehagemyndighet adskilt fra oppgavene den har som barnehageeier. Det er sannsynlig at oppgavene som barnehageeier og barnehagemyndighet ikke er tilstrekkelig adskilt, med den konsekvens at kommunale og private barnehager ikke likebehandles. Dette kan ha konsekvenser for barnehagemyndighetens tilsyn med barnehageeier. Videre kan det ha betydning for den tjenesten som tilbys og samarbeidet mellom barnehagen og andre kommunale aktører.

Revisor registrerer at kommunen ikke har opprettet en egen barnehagemyndighet som innfrir lovkravene.

4.3 Taushetsplikt og personvern

Revisor erfarer at flere kommuner ønsker å øke det tverrfaglige samarbeidet rundt barn i kommunen. Dette kan øke sannsynligheten for at personvern og taushetsplikt ikke blir ivaretatt. Tydelige retningslinjer og rutiner for ivaretagelse av personvern og taushetsplikt er viktig for å redusere konsekvenser som kan oppstå som følge av tverrfaglig samarbeid. Brudd på personvern og taushetsplikt kan få store konsekvenser for den enkelte person og økonomiske og omdømmemessige konsekvenser for kommunen.

Revisor registrerer at personvernombudet for kommunen er ansatt i Digitale Helgeland med kontorsted i Alstahaug kommune. Dette kan medføre en risiko for at personvernombudet ikke kan gi like rask tilgang på rådgivning og veiledning i saker som krever umiddelbar oppmerksomhet, og det kan være en risiko ved prioritering av oppgaver. Videre vil det være en risiko knyttet til rapportering og internkontroll.

4.4 Saksbehandling

Minimumskravene til enkeltvedtak i forvaltningsloven er ikke tilstrekkelig for å ivareta saksbehandling med fokus på barnets beste. Det er sannsynlig at barnets beste og barnas stemme, er basert på omgivelsene rundt og ikke barnet. Konsekvensen kan være mangelfullt beslutningsgrunnlag som fører til feil beslutning og feil tiltak.

5 VELFERD, HELSE OG OMSORG

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Utenforskap	Ivaretagelse av flyktninger
Tildeling av tjenester	
Demensomsorg	
Bruk av tvang	

5.1 Utenforskap (tverrsektoriell risiko)

Flere og flere faller utenfor i samfunnet, og det er sannsynlig at kommunen ikke klarer å være i forkant og jobbe forebyggende. Det er blant annet et økende behov for psykisk helsehjelp. Det er økt sannsynlighet for fattigdom blant barn og voksne, herav flere som har behov for sosialhjelp. Mangel på boliger for vanskeligstilte og økte priser på leiemarkedet rammer også mange av de som faller utenfor utdanning og arbeidsliv. Utenforskap kan medføre mange ulike konsekvenser, eksempelvis kommunens ansvar for sosialhjelp, men også konsekvenser i form av uro i lokalmiljøet og kriminalitet, samt den enkeltes muligheter i samfunnet. På dette kan kultur, idrett og frivilligheten være et bidrag for å redusere sannsynligheten for at noen faller utenfor.

Revisor registrer at kommunen observerer en nedgang i andelen yrkesaktive. Denne situasjonen utgjør en risiko for kommunen, da en redusert yrkesaktiv befolkning kan føre til lavere skatteinntekter og økt press på velferdstjenestene, og samtidig ha store konsekvenser for enkeltindivider som ikke får delta samfunnet på et likeverdig grunnlag.

5.2 Tildeling av tjenester

Det er sannsynlig at brukere av helse- og velferdstjenester ikke får den hjelp de har krav på, og at innbyggernes forventninger overgår tilbudet kommunen kan gi. Rett bemanning bør være på rett plass, tilsvarende riktig bruk av kompetanse ut fra behovet. Tildeling av tjenester berører problematikk rundt utskrivningsklare pasienter og mottaksmuligheter i kommunene samt arbeidsfordelingen mellom spesialhelsetjenesten og kommunen. Kartlegging for å fastsette rett nivå på tjenestene og individuell tilpasning av tjenester er viktig for å kunne gi riktige tjenester. En konsekvens av spesielt systematiske feil i tildelingene er at brukerne ikke får det tilbudet de har krav på, som i neste omgang kan gi dårligere livskvalitet.

Revisor er kjent med at kommunen har opprettet en ny stilling ved tjenestekontoret som er ansvarlig for å fatte vedtak om tjenester. Kommunedirektøren opplyser om at de tidligere har tildelt mange tjenester, uten å ha full oversikt over omfanget. Dette medfører en risiko for redusert kvalitet i tjenesten, feilprioritering og manglende regeletterlevelse.

5.3 Demensomsorg

Antallet eldre øker framover, og mange av disse kan bli rammet av demenssykdom. Kommunene er i ulik grad forberedt på dette. Det krever blant annet tilrettelegging med ulike boformer, dagaktivitetstilbud, og spesialkompetanse hos ansatte. Det er sannsynlig at kvaliteten i demensomsorgen både innen hjemmetjeneste og institusjon blir utfordret. Konsekvensen er at brukerne ikke får tilstrekkelige tjenester som er tilpasset deres livssituasjon, og for kommunen kan konsekvensen være at ressursene brukes lite effektivt.

Revisor registrer at kommunen har en økende aldrende befolkning med demens som innebærer en økning i behovet for spesialiserte omsorgstjenester. Dette kan legge press på kommunens evne til å levere tilpassede og kvalitative tjenester.

5.4 Bruk av tvang

Tilsynsrapporter har avdekket mangelfull lovanvendelse, noe som er alvorlig både for pasienter og helsepersonell. Tvang forekommer relativt hyppig innenfor helse, og det skal fattes vedtak ved bruk av tvang. Tvang uten vedtak begrunnes ofte i pasientens, medpasienters eller ansattes beste. En konsekvens av manglende vedtak er at vurderingen bak bruk av tvang ikke dokumenteres og i verste fall ikke gjøres. Dette kan videre gi grobunn for en praksis med økende bruk av tvang.

5.5 Ivaretagelse av flyktninger

De siste årene har kommunen tatt imot et økende antall flyktninger. Kvalifisering av flyktninger til jobb og utdanning er viktig for å unngå utenforskap. Integreringsloven skiller mellom grupperinger av flyktninger og det er egne regler for ukrainske flyktninger med andre krav. Dette kompliserer arbeidet for de som skal ivareta arbeidet med introduksjon og opplæring. Det er ekstra press på tjenester innen helse- og velferd på grunn av mottak av høyt antall ukrainske flyktninger i 2022 og senere. Utleiemarkedet tømmes for boliger og prisene i privatmarkedet øker. Det er et spørsmål om integreringstilskuddet er tilstrekkelig og om det brukes på rett måte for å ivareta flyktningene. Hvis kommunen ikke lykkes med integrering av flyktninger kan de ende opp som sosialmottakere i stedet for å bidra som skattebetalere.

Revisor erfarer at kommunen tar imot flere flyktninger enn de blir bedt om, og at de har opplevd utfordringer i barnehage og skole når det kommer til språk og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp. Dette kan medføre en risiko for kommunen da ivaretagelse av flyktninger krever økt spesialkompetanse innen flere sektorer, som videre kan føre til økte utgifter, og behov for økt rekruttering.

6 TEKNISK

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Klima og miljø	Vedlikeholdsetterslep
	Brann
	Næring, skog- og landbruk

6.1 Klima og miljø

Klima og miljø gir kommunen ulike utfordringer innenfor teknisk sektor, eksempelvis utfordringer som følge av ekstremvær. Det kan være ulik vektning av klima- og miljøhensyn, samt potensiale for motstrid mellom ulike hensyn som klima- og miljø, samiske rettigheter, jordvern og behovet for samfunnsutvikling. Klima- og miljøplanleggingen har innvirkning på annet planverk og har betydning for sektorovergrepene forvaltning, blant annet i arealplanlegging, beredskap knyttet til infrastruktur, vann- og avløpsforvaltning og drift og vedlikehold av kommunal eiendom. Kommunen kan bli stilt til ansvar dersom klima- og miljøhensyn ikke blir hensyntatt blant annet i arealplanlegging og byggesaksbehandling. Bærekraftsmålene sammen med de mer kjente områdene som klima og miljø stiller krav til kommunene på mange områder, eksempelvis materialgjenvinning, omstilling i næringslivet og håndtering av et mer utfordrende klima.

Revisor registrerer at kommunen opplever at det kan oppstå utfordringer knyttet til å integrere strenge bærekraftsmål i kommunale prosjekter, da dette blant annet kan føre til økte kostnader for entreprenører. Dette kan føre til en risiko for økt økonomisk press på kommunen, prosjektforsinkelser og redusert konkurranseevne.

6.2 Vedlikeholdsetterslep

Kommuner mangler ofte gode systemer for vedlikehold når det kommer til vann og avløp, eiendomsforvaltning og samferdsel. Vedlikeholdsetterslepet på disse områdene er i dag omfattende og har konsekvenser for helse, miljø og sikkerhet. En stor bygningsmasse og mye veg som skal vedlikeholdes belaster kommunens økonomi. Alle innbyggere i kommunen skal motta trygt og godt vann, noe som stiller krav til distribusjonsnett, kontroll av vannkilder/høydebasseng og behovet for en reservevannkilde. Svikter tilførselen av trygt vann kan det få konsekvenser for liv og helse. Hovedutfordringene for avløp er relatert til ledningsnett, rensing og overvannsproblematikk. Konsekvensene av svikt i avløpssystemet er forurensning.

Revisor erfarer at kommunen har store prosjekt innen vann og avløp som medførte høyere kostander enn beregnet. Videre opplyser kommunedirektør at det er flere bruer i kommunen med behov for vedlikehold.

6.3 Brann

Brann og redning har ansvar for å ivareta både forebyggende og akutte oppgaver, som krever tilstrekkelig internkontroll, rutiner for forebyggende arbeid (feiing og branntilsyn), HMS og kompetanseheving (blant annet på slukking av elektriske fremkomstmidler som elbiler, el-ferjer og kompetanse i forhold til helserelevante utrykninger). Konsekvenser av svikt innenfor brann og redning kan være stor i forhold til at liv og verdier ikke blir tilstrekkelig sikret.

Revisor registrerer at kommunen har et brannsamarbeid med kommunene Alstahaug og Dønna, hvor feiertjenesten for Leirfjord er lokalisert i Alstahaug. Dette kan medføre risiko for forsinket feiing og tilsyn, og ressursfordeling mellom kommunene.

6.4 Næring, skogbruk og landbruk

Kommunen har ansvar etter lovverk som regulerer næringsvirksomhet, herunder jordbruk og skogbruk. Interessekonflikter mellom jordvern og utbygging og i den sammenheng også miljøhensyn er sannsynlig. Slik interessekonflikter må kommunen håndtere, og ulike utfall har ulike konsekvenser for videre utvikling. Klima- og miljøutfordringer og den risikoen det innebærer både for næringsvirksomhet og som en konsekvens av næringsvirksomhet er problemstillinger som kommunen blir stilt overfor. Kommunen har ansvar for saksbehandling på ulike områder og det kan skje saksbehandlingsfeil eller manglende oppfølging av saker, eksempelvis innenfor konsesjonsbehandling.

7 EIERSTYRING

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
	Leirfjord Bredbånd AS
	Helgeland Kraft AS
	Lysam AS

7.1 Leirfjord Bredbånd AS

Leirfjord Bredbånd AS er et heleid kommunalt selskap. Dette krever en særskilt kompetanse for å forvalte eierskapet noe som kan være en risiko dersom kommunen mangler nødvendig kompetanse for å utøve effektiv eierstyring.

7.2 Helgeland kraft AS

Helgeland Kraft AS produserer fornybar energi og utvikler strømmettet til hele Helgeland. Selskapet er eid av 14 kommuner på Helgeland. Konsernorganisering innebærer at det oppstår et holdingselskap mellom kommunen som eier og de selskapene hvor virksomheten skjer. Dette har betydning for kommunens muligheter til å utøve eierstyring. Et konsern består av flere aksjeselskaper som i utgangspunktet er selvstendige enheter, men som er budet sammen gjennom eierskap. Revisor erfarer at det i flere sammenhenger er lite fokus på forhold omkring eierskapet når det dannes konsern og dette medfører en risiko for eksempelvis inhabilitet, dårlig informasjonsflyt og lite bevissthet omkring styringsmuligheter. Risikovurderingen aktualiserer først og fremst en eierskapskontroll.

7.3 Lysam AS

Lysam AS er et selskap som gir varig tilrettelagt arbeid i arbeidssamvirke. Leirfjord har en høy eierandel i dette selskapet, og risikoen er knyttet til om kommunen har en god og effektiv eierstyring som balanserer sosiale og økonomiske mål i selskapet.